

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Василь Лизанчук

**ГЕНОЦИД, ЕТНОЦИД, ЛІНГВОЦИД
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ:**
хроніка незламності духу

Навчально-методичний посібник

Львів
2024

Рецензенти:

д-р істор. наук, проф. **С. Д. Гелей**
(Львівський торговельно-економічний університет);
д-р філол. наук, проф. **О. Я. Гоян**
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка);
д-р філол. наук, проф. **О. М. Холод**
(Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника).

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 59/12 від 19 грудня 2023 року).*

*Автор щиро вдячний **Світлані Бортник,**
Дмитрові Гладуняку, Василеві Глаголюку, Людмилі Злотко,
Іванові Качурику, Орісі Книшук, Іванові Книшу, Зіновію Козицькому,
Богданові Купінцю, Володимирові Мельнику, Олегові Овчару,
Романові Пацаку, Андрієві Свідраку
за фінансову підтримку видання цієї книжки.*

Л 55

Лизанчук В. В.

Геноцид, етноцид, лінгвоцид української нації: хроніка незламності духу : навч.-метод. посібник / В. В. Лизанчук. – 2-ге вид., доповн. і виправл. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2024. – 374 с.

ISBN 978-617-10-0859-5

Хроніка геноциду, етноциду, лінгвоциду в Україні охоплює період від найдавніших часів до наших днів, коли Російська Федерація розв'язала 28-му повномасштабну війну, спрямовану на знищення української нації на споконвічно українських землях. Незаперечні документи всебічно і переконливо розкривають підступну, цинічну, жорстоку агресивну політику і практику чужоземних режимів, які винищували українців, їхню мову, культуру, історію, духовність, самобутні звичаї і традиції. Цифри, факти та інформаційно насичені короткі коментарі висвітлюють лиходійну природу сучасного російського антиукраїнізму, але водночас засвідчують незламність українського національного духу, його вічність. Ґрунтовне ознайомлення з поданими матеріалами в цьому своєрідному навчально-просвітницькому посібнику і всебічне осмислення його змісту відчиняє вікно у світ Правди, одухотворено сприяє формуванню української національної свідомості та людської гідності, державницького мислення і переконання, загальнолюдських морально-духовних цінностей, утвердженню української національної ідентичності.

Сфокусовано подані документально правдиві історичні й сучасні матеріали призначені для навчання і виховання студентів, курсантів військових інституцій, ліцеїстів, школярів, одухотворено-інтелектуального збагачення українців та громадян зарубіжних країн.

УДК 341.485(=161.2):[94+39+81]

© Лизанчук В. В., 2008

© Лизанчук В. В., доповн. і виправл., 2024

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2024

ISBN 978-617-10-0859-5

*Нехай же слова уст моїх і думки серця мого
будуть приємні Тобі, Господи, Твердине моя
і Спасителю мій.*

Біблія. Псалом 18:15

*Світлої пам'яті вбитим і живим
борцям за самостійну, соборну,
національну українську Україну –
присвячую.*

Споконвічний характер геноцидної політики російського імперіалізму і більшовизму проти України

Передмова

Кожна нова книга професора Василя *Васильовича Лизанчука* – добре відомого і авторитетного вченого та організатора журналістської освіти, доктора філологічних наук, заслуженого журналіста України, автора численних наукових і публіцистичних праць, низки навчальних підручників, зокрема «*Основи радіожурналістики*», «*Інформаційна безпека України: теорія і практика*», «*Журналістська майстерність*» та інші, – стає знаковою подією в інтелектуальному, освітньому та інформаційному просторі. Автор цього презентаційного слова був рецензентом його навчально-методичного посібника під назвою «*Геноцид, етноцид, лінгвоцид української нації: хроніка*», який побачив світ 15 років тому й успішно виконав свою дидактичну місію, залишивши добрий і незгасний слід у скарбниці навчально-методичної літератури.

Ознайомившись із працею, яку ви щойно взяли в руки, упевнено зазначаю, що впродовж минулого десятиріччя вчений із властивою йому скрупульозністю, наполегливістю, відповідальністю і цілеспрямованістю продовжував досліджувати цю гостру, вкрай важливу соціокультурну та політичну проблему. Йому вдалося настільки актуалізувати акценти, розширити предметне поле дослідження, його хронологію, збагатити джерельне і змістовне наповнення посібника, що дає підстави говорити про створення нової книги, яка охоплює період з другої третини IX століття до 2023 року включно.

Її поява набуває особливої ваги та актуальності в контексті нинішньої окупаційно-геноцидної війни Російської Федерації проти України.

Повномасштабне збройне вторгнення так званого «старшого брата» в Україну стало продовженням реалізації його багатовікової імперської стратегії, спрямованої на тотальне знекровлення української етнонації, захоплення її території, знищення національної мови, культурної спадщини, державності, розмивання ідентичності, стирання історичної пам'яті. Використання московитами забороненої новітньої зброї та інформаційних ресурсів органічно поєднується із застосуванням уже випробуваних у минулому таких цинічних засобів нищення цивільного населення, дітей, жінок, бабусь і дідусів, як масові вбивства, розстріли, гвалтування, арешти, тортури, викрадення і депортації людей, переміщення осіб, тотальне руйнування міст і сіл, житлового фонду, освітніх і медичних установ, створення нестерпних умов життя внаслідок вимикання електрики, перебоїв у постачанні води, тепла, газу, продуктів харчування, нагнітання страху та ін. Усе це переконливо уподібнює нинішню збройну агресію Московії з імперською політикою російського царизму і більшовизму як за людиноненависницьким задумом, так і його методами воєн, репресій, заборон, голодної і холодної смерті, шантажу, брехні та дезінформації.

У цьому контексті доречно згадати працю «Україна і Росія» М. Добрянського-Демковича, у якій він схарактеризував глибинну суть російського месіанізму: «Це – вмілість зняти поневоленому народові голову так, щоб він цілував катові руку і дякував за визволення. Ця вмілість – один із проявів цинізму, притаманного російському імперіалізмові, цинізму, що межує із садизмом. Є в російському імперіалізмі елементарно дика і zarazом вишукано рафінована, люта ненависть супроти кожного, хто прагне бути вільною людиною і не хоче йти в неволю до «визволителів».

Ключовими словами посібника Василя Лизанчука є три взаємопов'язані між собою концепти: **геноцид, етноцид і лінгвоцид**, які мають однакове закінчення «цид» від лат. **caedo – убивати, знищувати**. Відповідно – геноцид – це передусім запрограмоване фізичне вбивство людей, етноцид – свідоме знищення людності за етнічною ознакою і лінгвоцид – цілеспрямоване нищення мови народу. У концентрованому варіанті всі ці форми злочинів проти людяності новою хвилею принесло повномасштабне вторгнення путінської Росії в Україну, хоча їхнє генетичне коріння сягає у княжі та козацькі часи й охоплює тисячолітню історію.

Не переповідаючи зміст книги, зазначу, що кожен з її семи розділів висвітлює рубіжні події і явища двох паралельних у часі, але протилежних у намірах і цивілізаційному вимірі, процесів: етногенезу, націє- і державотворення українського народу, його самовідданої боротьби за волю, свободу, незалежність, соборність та самоствердження, з одного боку, та прагнення московитів фізично і духовно поневолити українців, захопити і пограбувати їхні землі, асимілювати і перетворити у рабів, насильно накинути на них свою мову, культуру, церкву, звичаї, ментальність. Ідеться про своєрідний літопис-хроніку багатовікового нищення українства, його російщення, а водночас і боротьби нескореної нації за свою самобутність і окремішність, за свою мову, культуру і духовність.

Важливо зазначити, що й після проголошення державної незалежності Україна продовжувала залишатися під пильним прицілом Кремля та його агентури, що підтверджують матеріали заключного розділу. У добу «розвинутого кучмізму» і в часи Януковича не без рук Москви підняли голови внутрішні вороги України, прихильники «руського міра», сепаратисти, колаборанти і зрадники на зразок колективного «табачника» і колективного «медведчука», які, вдаючи зі себе українських політиків, ратувати за «дружбу» і «спільну історію». Стаття Путіна під цинічним заголовком «Про історичну єдність

росіян і українців» (2021 р.), справедливо названа журналістами «майн кампф», фактично заперечувала окремішність українського народу і його право на майбутнє. Починаючи збройне вторгнення, він і розраховував на свою агентуру в Україні, намагаючись з її допомогою створити внутрішній фронт, а саму війну представити як громадянський конфлікт.

У мене, як професійного історика-джерелознавця, викликає захоплення та титанічна і масштабна науково-пошукова та дослідницька робота, яку провів професор Василь Лизанчук на шляху створення цього посібника, включаючи пошук, виявлення, вивчення і наукове осмислення колосальної кількості унікальних літописно-документальних, архівних, літературних джерел та історичних нарративів. Оцей документалізм – найкраща аргументація достовірності, правдивості, переконливості та об'єктивності авторських оцінок історичних подій, фактів, явищ і постатей. Тому доцільно цю книжку видати англійською мовою, щоби її правдивий зміст дійшов до серця і розуму громадян зарубіжних країн, чимало з яких досі в полоні потужної російської маніпулятивно-отруйної пропаганди.

Велике пізнавально-виховне, емоційно-екзистенційне і соціально-психологічне значення мають ретельно добрані і наведені як своєрідна візитівка до кожного розділу епіграфи у формі текстів з Євагеліє, афоризмів, крилатих висловів, цитат із творів українських і зарубіжних мислителів, світочів мудрості і філософської думки, письменників, державних і церковних діячів. Вони ніби вказують, під яким кутом зору краще підійти до розуміння і осмислення змісту та духу наведених у розділах текстів.

Отже, книга виходить у час, коли український народ, його нинішні покоління переживають украй важкі часи, коли перед нацією знову постало мало не одвічне питання: бути чи не бути. Студенти, аспіранти, викладачі, широкий загал небайдужих до української справи читачів отримали своєрідну енциклопедію історії спротиву зловісному нищенню України. Осмислюючи

драматичні сторінки геноцидної політики Московії, важливо сприймати її не як окремі епізоди або явища, а як систему і багатовіковий процес нищення української людності, української мови, культури, церкви, стирання історичної пам'яті. Видання цього посібника є реальною відповіддю на виклики російсько-української війни, а сам він займе гідне місце у протистоянні і розвінчуванні маніпулятивної пропаганди ворога, спростуванні його міфів про «один народ», «спільну територію та історію». Він є логічним продовженням попередніх книг автора «Навічно кайдани кували», «Кайдани ще кують», «Не лукавити словом», «Завжди пам'ятай: Ти – Українець!», «Так! Я – Українець!», «Творімо разом Україну!» та ін. Знаючи шість десятиріч особисто Василя Васильовича як полум'яного захисника національних цінностей українського народу, його мови, історичної пам'яті, культури і духовності, як блискучого публіциста, майстра мовленого, писаного і цифрового слова, високо цінуючи гострий розум, високе почуття українськості, подвижництво, виняткову працездатність і відданість національній ідеї, бажаю йому і його новій книзі подальшого служіння Україні, адже попереду велика робота і важка боротьба за самозбереження і Перемогу.

Незважаючи на затяжний характер війни, не можна відкладати на потім завершення процесу деколонізації, декомунізації та деросійщення суспільно-політичного життя, історико-культурного та інформаційного простору України, звільнення змісту всіх рівнів освіти від залишків російських наративів та їхніх впливів. Особлива увага має бути звернена на формування національно-державницької свідомості і патріотизму молоді, прищеплення їй любові і гордості за свою Батьківщину, готовності боронити її, на остаточне подолання внутрішніх причин колабораційних явищ, фактів зрадництва та співпраці з ворогом.

Дуже важливо для кожного з нас на індивідуальному рівні остаточно «вбити в собі» малороса, перебороти стереотип про «хороших руських», усвідомити, що ми не малороси, а Українці.

«Убий раба,
Що вірує в батіг,
І освяти
Осквернену природу.
Убий раба!
Розвій чужинський міф
Про рабський стан
Українського народу!»
(Б. Британ)

Сьогодні найвища місія кожного свідомого українця полягає в тому, щоби всіма силами боротися за деокупацію України, відновлення її територіальної цілісності, повернення українців на рідну землю з полону та евакуації, тобто захищати і працювати для Перемоги, вірити і добросовісно творити наше майбутнє! Тільки у такий спосіб наша незалежність збережеться однозначно. Україна є! І буде!

У добрий час! Із світлою одухотвореністю благословляю на читання цю змістовну, документальну, емоційно насичену, надзвичайно потрібну книжку, яка має бути у школах, ліцеях, коледжах, вищих навчальних закладах, у військових частинах, законодавчих, виконавчих і судових інституціях, адже від кожного з нас зокрема залежить сучасна Доля і прийдешнє України.

Ярослав Калакура,
доктор історичних наук, заслужений професор
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

The Original Nature of the Genocidal Policy of Russian Imperialism and Bolshevism Against Ukraine

Preface

Every new book by Professor Vasyl Lyzanchuk, a well-known and respected scholar and organizer of journalism education, Doctor of Philology, Honored Journalist of Ukraine, author of numerous scientific and journalistic works, a number of textbooks, including Fundamentals of Radio Journalism, Information Security of Ukraine: Theory and Practice, Journalistic Skills, and others, becomes a landmark event in the intellectual, educational, and information space. The author of this presentation word was a reviewer of his textbook entitled "Genocide, Ethnocide, Linguocide of the Ukrainian Nation: A Chronicle", which was published 15 years ago and successfully fulfilled its didactic mission, leaving a good and lasting mark in the treasury of educational literature.

Having familiarized myself with the work you have just picked up, I confidently note that over the past decade, the scholar has continued to research this acute, extremely important socio-cultural and political problem with his characteristic scrupulousness, perseverance, responsibility, and determination. He managed to actualize the emphasis, expand the subject field of research, its chronology, and enrich the source and content of the manual to such an extent that it gives grounds to talk about the creation of a new book covering the period from the second third of the ninth century to 2023 inclusively.

Its appearance is of particular importance and relevance in the context of the current occupation and genocidal war of the

Russian Federation against Ukraine. The so-called “big brother’s” full-scale armed invasion of Ukraine was a continuation of its centuries-old imperial strategy aimed at the total exanguination of the Ukrainian ethnation, the seizure of its territory, the destruction of the national language, cultural heritage, statehood, the erosion of identity, and the erasure of historical memory. The use of prohibited modern weapons and information resources by the Moscovites is organically combined with the use of such cynical means of civilians’ extermination, children, women, grandparents, as mass murder, executions, rape, arrests torture, abduction and deportation of people, displacement of people, total destruction of towns and villages, housing, educational and medical institutions, creation of unbearable living conditions due to power outages, interruptions in the supply of water, heat, gas, food, fear-mongering, etc. All of this convincingly compares the current armed aggression of Moscow to the imperial policy of Russian tsarism and Bolshevism, both in terms of its hateful intentions and its methods of war, repression, bans, starvation and cold death, blackmail, lies and disinformation.

In this context, it is appropriate to recall the work of M. Dobriansky-Demkovych “Ukraine and Russia”, in which he characterized the deep essence of Russian messianism: “This is the ability to remove the head of an enslaved people so that they kiss the executioner’s hand and thank him for liberation. This skill is one of the manifestations of the cynicism inherent in Russian imperialism, a cynicism that borders on sadism. Russian imperialism has an elementary wild and at the same time exquisitely refined, fierce hatred against anyone who wants to be a free person and does not want to go into captivity to the “liberators”.

The key words of Vasyl Lyzanchuk’s book are three interrelated concepts: **genocide**, **ethnocide**, and **linguocide**, which have the same ending “**cid**” from the Latin *saedo*, meaning **to kill, to destroy**. Accordingly, genocide is primarily the programmed physical murder of people, ethnocide is the deliberate destruction

of humanity on ethnic grounds, and linguocide is the purposeful destruction of the language of a people. In a concentrated form, all these forms of crimes against humanity were brought to a new wave by Putin's Russia's full-scale invasion of Ukraine, although their genetic roots go back to princely and Cossack times and span a thousand years of history.

Without recounting the contents of the book, I would like to note that each of its seven chapters covers the milestone events and phenomena of two processes parallel in time, but opposite in intentions and civilizational dimension: The ethnogenesis, nation and state-building of the Ukrainian people, their selfless struggle for freedom, liberty, independence, unity, and self-affirmation, on the one hand, and the Moscovites' desire to physically and spiritually enslave Ukrainians, seize and rob their lands, assimilate them and turn them into slaves, and force their language, culture, church, customs, and mentality on them. It is a kind of chronicle of the centuries-long destruction of Ukrainians, their Russification, and at the same time the struggle of an unconquered nation for its identity and separateness, for its language, culture, and spirituality.

It is important to note that even after the restoration of state independence, Ukraine continued to be under the watchful eye of the Kremlin and its agents, as the materials in the final chapter confirm. In the era of "developed Kuchmism" and during the Yanukovich era, Moscow had a hand in raising the heads of Ukraine's internal enemies, supporters of the "Russian world," separatists, collaborators, and traitors like the collective "Tabachnyk" and collective "Medvedchuk" who, pretending to be Ukrainian politicians, advocated "friendship" and "common history". Putin's article under the cynical headline "On the Historical Unity of Russians and Ukrainians" (2021), rightly called "Mein Kampf" by journalists, actually denied the separateness of the Ukrainian people and their right to a future. When he launched the armed invasion, he counted on his agency in Ukraine, trying

to use it to create an internal front and present the war itself as a civil conflict.

As a professional historian and source researcher, I am admired by the titanic and large-scale scientific search and research work that Professor Vasyl Lyzanchuk has done on the way to creating this manual, including the search, identification, study, and scientific comprehension of a huge number of unique chronicle, documentary, archival, literary sources and historical narratives. This documentary is the best argument for the reliability, truthfulness, persuasiveness, and objectivity of the author's assessments of historical events, facts, phenomena, and figures. Therefore, it is advisable to publish this book in English so that its truthful content reaches the hearts and minds of foreign countries' citizens, many of whom are still in the grip of powerful Russian manipulative and poisonous propaganda.

Of great cognitive, educational, emotional, existential, and socio-psychological importance are the epigraphs carefully selected and presented as a kind of business card for each chapter in the form of texts from the Evangelion, aphorisms, catchphrases, quotations from the works of Ukrainian and foreign thinkers, luminaries of wisdom and philosophical thought, writers, statesmen, and church leaders. They seem to indicate from which angle it is better to approach understanding and comprehending the content and spirit of the texts in the chapters.

Thus, the book comes out at a time when the Ukrainian people and its current generations are going through extremely difficult times, when the nation is once again faced with the almost eternal question: to be or not to be. Students, graduate students, teachers, and the general public who are not indifferent to the Ukrainian cause have received a kind of encyclopedia of the resistance's history to the sinister destruction of Ukraine. When comprehending the dramatic pages of Moscow genocidal policy, it is important to perceive it not as individual episodes or phenomena, but as a system and a centuries-long process of

destroying the Ukrainian people, the Ukrainian language, culture, and church, and erasing historical memory. The publication of this manual is a real response to the challenges of the Russian-Ukrainian war, and it will take its rightful place in confronting and debunking the enemy's manipulative propaganda, refuting its myths about "one people", "common territory and history". It is a logical continuation of the author's previous books *Forever Shackles Were Forged, Shackles Are Still Being Forged, Do Not Be Deceitful with Words, Always Remember: You are a Ukrainian!*, *"Yes! I am a Ukrainian!"*, *"Let's create Ukraine together!"*, etc.

Having known Vasyl Vasylovych personally for six decades as a passionate defender of the national values of the Ukrainian people, their language, historical memory, culture and spirituality, as a brilliant publicist, a master of the spoken, written and digital word, highly appreciating his sharp mind, high sense of Ukrainianness, asceticism, exceptional efficiency and devotion to the national idea, I wish him and his new book further service to Ukraine, because there is a lot of work and a difficult struggle for self-preservation and victory ahead.

Despite the protracted nature of the war, we cannot postpone the completion of the process of decolonization, decommunization, and de-Russification of Ukraine's socio-political life, historical, cultural, and information space, and the liberation of the content of all education levels from the remnants of Russian narratives and their influences. Particular attention should be paid to the formation of national and state consciousness and patriotism among young people, instilling in them love and pride for their homeland, readiness to defend it, and finally overcoming the internal causes of collaboration, betrayal, and cooperation with the enemy.

It is very important for each of us, on an individual level, to finally "kill the Little Russian" in ourselves, to overcome the stereotype of "good Russians", to realize that we are not Little Russians, but Ukrainians.

“Kill the slave,
who believes in the whip,
And sanctify
The defiled nature.
Kill the slave!
Dispel the foreign myth
About the slave state
Of the Ukrainian people!”
(B. Britan)

Today, the highest mission of every conscious Ukrainian is to fight with all our might for the de-occupation of Ukraine, the restoration of its territorial integrity, the return of Ukrainians to their native land from captivity and evacuation, that is, to defend and work for the Victory, to believe and create our future with integrity! Only in this way will our independence be preserved for sure. Ukraine exists! And it will be!

In good times! With light spirituality, I bless you to read this informative, documentary, emotionally rich, extremely necessary book, which should be available in schools, lyceums, colleges, higher education institutions, military units, legislative, executive and judicial institutions, because the present-day fate and future of Ukraine depend on each of us.

Yaroslav Kalakura
Doctor of Historical Sciences,
Honored Professor
of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

ЗМІСТ

Передмова (<i>Я. Калакура</i>) Споконвічний характер геноцидної політики російського імперіалізму і більшовизму проти України	5
I. Шляхами історії Руси – України	17
II. Геополітичне злодійство Петра I	45
III. Антиукраїнська істерія в Росії	73
IV. Широкомасштабний антиукраїнський терор	101
V. Найпідступніші методи нищення українського осердя	165
VI. Нам усім пора для України жити!	233
VII. На поталу катам більш себе не дамо!	291
Список використаних джерел і літератури	343
Післямова (<i>І. Крупський</i>) Факти промовляють, викривають, осуджують, спонукають думати ...	355

CONTENTS

Foreword by Y. Kalakura: The Original Nature of the Genocidal Policy of Russian Imperialism and Bolshevism Against Ukraine	5
I. Through the History of Rus – Ukraine	17
II. Peter the Great’s geopolitical theft	45
III. Anti-Ukrainian hysteria in Russia	73
IV. Large-scale anti-Ukrainian terror	101
V. The most insidious methods of destroying the Ukrainian core	165
VI. It is time for all of us to live for Ukraine!	233
VII. We will not give ourselves to the executioners anymore!	291
List of used sources and literature	343
Afterword by I. Krupsky: Facts speak, expose, condemn, and make us think	355

Навчальне видання

ЛИЗАНЧУК Василь Васильович

**ГЕНОЦИД, ЕТНОЦИД, ЛІНГВОЦИД
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ:**

хроніка незламності духу

Навчально-методичний посібник

Переклад тексту англійською мовою *професора Романа Дудка*

Редактор *О. П. Яремчук*

Комп'ютерне верстання *І. Б. Куліненко*

Дизайн обкладинки і світлина *В. О. Рогана*

Формат 84х108/32. Умовн. друк. арк. 19,64. Тираж 500 прим. Зам.

Видавець та виготовлювач:

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, 79000.

СВІДОЦТВО

про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції:

Серія ДК № 3059 від 13.12.2007.

The Chronicle of Genocide, Ethnocide, and Linguicide in Ukraine covers the period from ancient times to the present day, when the Russian Federation unleashed the 28th full-scale war aimed at destroying the Ukrainian nation on the primordially Ukrainian lands. The indisputable documents comprehensively and convincingly reveal the insidious, cynical, brutal aggressive policies and practices of foreign regimes that exterminated Ukrainians, their language, culture, history, spirituality, original customs and traditions. Figures, facts, and information-rich short comments highlight the villainous nature of modern Russian anti-Ukrainianism, but at the same time testify to the indomitable Ukrainian national spirit and its eternity. A thorough familiarity with the materials presented in this unique educational guide and a comprehensive understanding of its content opens a window into the world of Truth, and contributes to the formation of Ukrainian national consciousness and human dignity, statehood thinking and beliefs, universal moral and spiritual values, and the establishment of Ukrainian national identity.

The focused presentation of documentary truthful historical and contemporary materials is intended for the education and upbringing of students, cadets of military institutions, lyceum students, schoolchildren, spiritual and intellectual enrichment of Ukrainians and citizens abroad.

УДК 341.485(=161.2):[94+39+81